

LEKCJE O CZŁOWIEKU
Klasyka na nowo odczytana

MATKA WŁADCY WSZECHŚWIATA, CIERPIĄCA SIOSTRA LUDZI

Maryja w *Bogurodzicy* i *Lamencie świętokrzyskim*

PROF. DR HAB. PAWEŁ STĘPIEŃ

I. OMÓWIENIE TEKSTÓW

Zrozumienie zarówno *Bogurodzicy*, najstarszej z zachowanych pieśni religijnych w języku polskim, jak i *Lamentu świętokrzyskiego*, znanego z rękopisu powstałego w latach 70. XV w., wymaga zanurzenia w **tradycji teologicznej**, która oba te teksty zrodziła.

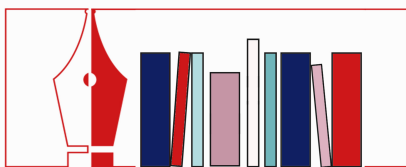
BOGURODZICA

Bogurodzica przedstawia Chrystusa jako Boskiego Pana panów – **Pantokratora** władającego światem; jako **sprawiedliwego Sędziego**, który przyjdzie sądzić żywych i umarłych; jako **Syna Boga Ojca i Syna Człowieczego, Zbawiciela** zrodzonego z dziewicy, by ocalić upadłe stworzenie. Ufność płynąca ze świadomości Jego zbawczej misji, bez której człowiek pozostałby we władzy śmierci, miesza się tu z pokorą i lękiem wobec majestatu Króla i Sędziego.

W pieśni wspólnota wszystkich wiernych nie śmie wznosić modłów wprost do Boga-Człowieka, tronującego na wyznach niebios. Szuka więc najpierw oparcia w pośrednikach – błogosławionej między niewiastami Matce Chrystusa i największym z mężów, Jego Chrzcicielu (Mt 11, 11). Są oni najświętsi z ludzi i najwyżsi w hierarchii dworu niebiańskiego, stoją po prawicy i lewicy Pana (motyw ikonograficzny *deesis*), ale – tak jak ci, co proszą ich o orędownictwo – zrodzili się z człowieczych ojców i człowieczych matek. Zjedną zatem Boskiego Syna Dziewicy, Władcę i Sędziego, by zechciał wysłuchać modlitwy ich grzesznych siostr i braci.

Dlatego modlitwa ta, kierowana bezpośrednio do Chrystusa, pojawi się w pieśni dopiero po pokornym wołaniu do Bogurodzicy i pełnym czci powołaniu się na wstawiennictwo Jana Chrzciciela. Jest zaś modlitwą uniwersalną, w której znajdują odzwierciedlenie wszelkie godziwe pragnienia człowieka związane z doczesnym, pobożnym i szczęśliwym życiem na ziemi oraz pośmiertnym, wiekuistym przebywaniem w raju.

Utwór podporządkowany został średniowiecznym wyobrażeniom o pięknie, którego źródłem jest sam Bóg, a doskonałym wzorem – wszechświat, stworzony za pomocą słowa zgodnie z matematycznymi zasadami harmonii i proporcji. Pieczołowicie obmyślony ład *Bogurodzicy* stanowi zatem swoistą pochwałę Boskiego porządku świata, a zarazem nadaje uniwersalnej modlitwie piękno, które może ułatwić pozyskanie przychylności samego Twórcy piękna.

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

LAMENT ŚWIĘTOKRZYSKI

Z kolei podstawową zasadą budowy *Lamentu świętokrzyskiego* wydaje się **przeciwstawianie chaosu i ładu**. Utwór został skomponowany tak, aby u powierzchni tekstu **dominował chaos**: bolesna Matka użala się na „zamęt ciężki”, a Jej skarga ujęta została w ramy pieśni, której strofy (wyjawszy pierwsze dwie) złożone są z wersów o zmiennej liczbie sylab. Głębsze wniknięcie w strukturę tekstu dowodzi wszakże, iż pieśń wyrażającą wzburzone uczucia precyzyjnie rozplanowano według **reguł symetrii**. Doskonała, matematyczna harmonia stanowi więc niewzruszony fundament pasyjnego liryku. I taka relacja między chaosem a ładem odzwierciedla zarazem teologiczny sens *Lamentu*.

„Zamęt” Rodzicielki Jezusa przypomina o Jej **pokrewieństwie z ludźmi** poddanymi słabości. Im właśnie Maryja uskarża się na swą rozpacz, ostateczne osamotnienie, nadludzki ciężar uczestnictwa w Bożym planie zbawienia świata. Chaos i boleść godziny Ukrzyżowania są jednak nierozdzielnie związane z Boskim porządkiem i radością. Wynikają z przedwiecznego zamysłu odkupienia i wpisują się w niebiańską harmonię miłości i mądrości Stwórcy, których wyrazem jest Wcielenie i ofiara krzyża. *Lament świętokrzyski* jest dziełem, które dowodzi, że w poezji średniowiecznej głęboka myśl teologiczna, przejmujący liryzm i matematyczna precyzja konstrukcji nie tylko nie wykluczają się wzajemnie, ale mogą tworzyć doskonałą harmonię.

II. KONTEKSTY TEOLOGICZNE

Św. Atanazy († 373), *Homilia przeciw Ariuszowi*:

Zaprawdę, szlachetna Dziewico, jesteś wielka ponad wszelką wielkość, bo cóż można porównać z Twoją wielkością, o przybytku Boga? Jakiemuż spośród wszystkich stworzeń przyrównam Cię, o Dziewico? Ty jesteś większa od nich wszystkich. O Arko nowego Przymierza, zamiast złota otoczona zewsząd czystością w miejsce złota, w niej bowiem znajduje się złote naczynie zawierające mannę prawdziwą (Hbr 9, 4), to jest ciało, w którym jest boskość. Mam cię przyrównać do żyznej ziemi i do jej owoców? Ty jesteś od niej większa, bo stoi napisane: „Ziemia jest podnóżkiem moich stóp” i Iz 66, 1), podczas gdy Ty sama w sobie nosisz stopy, głowę i ciało Boga doskonałego. Może powiem, że niebo jest wysokie, ale i ono nie jest Tobie równe, bo stoi napisane: „Niebo jest moim tronem” (tamże), podczas gdy w Tobie spoczął Bóg.

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

Może powiem, że Aniołowie Boży i Archaniołowie są wielkimi, ale Ty jesteś od nich wszystkich większa, bo i Aniołowie i Archaniołowie służą z drżeniem Temu, który zamieszkuje Twoje łono i nie odważają się mówić w Jego obecności, podczas gdy Ty z Nim spokojnie rozmawiasz. Może powiem, że wielkimi są Cherubini? Ty jednak jesteś większa od nich, bo oni podtrzymują tron boży (Ps 79, 1. 98, 1), Ty natomiast nosisz Boga na swych rękach. Może powiem, że wielkimi są Serafini? Ale Ty jesteś od nich wszystkich większa, bowiem Serafini zakrywają swe twarze skrzydłami (Iz 6, 1), gdyż nie mogą patrzeć na doskonałą chwałę, podczas gdy Ty nie tylko kontemplujesz Jego twarz, ale pieścisz Go i wkładasz swą pierś w Jego święte usta.

Przekład ks. Marek Starowieyski

Św. Bernard z Clairvaux († 1153), *Kazanie na narodzenie Najświętszej Maryi Panny. O Akwedukcie* 7:

Do Ojca bałeś się przystąpić, przestraszony samym Jego głosem, [...] dał ci przeto Jezusa za pośrednika. Czegóż nie osiągnie taki Syn u takiego Ojca? [...] Czy może czujesz lęk i przed Nim? Bratem jest twoim i ciałem twoim [...]. Tego ci brata dała Maryja. Ale może i w Nim obawiasz się majestatu Bożego, bo jakkolwiek stał się człowiekiem, pozostał wszakże Bogiem? Chcesz zatem mieć pośrednika i do Niego? Udaj się do Maryi. W Maryi bowiem czyste człowieczeństwo [...]. I nie waham się twierdzić, że Ona będzie wysłuchana ze względu na swoją godność. Przecież wysłucha Syn Matkę, a Syna wysłucha Ojciec.

Przekład ks. Ildefons Bobicz

Św. Bonawentura († 1274), *Konferencje o siedmiu darach Ducha Świętego* 6:

Powiedziano u Jana: „Niewiasta, gdy rodzi, doznaje smutku, bo przyszła jej godzina” [J 16, 21]. Właściwie niewiasta rodząca cierpi przed wydaniem na świat dziecka. Natomiast błogosławiona Dziewica nie przeżywała bólów poprzedzających poród, ponieważ nie poczęła w grzechu jak Ewa, na której ciążyło przekleństwo. Nie cierpiała przed, lecz po porodzie. [...] Przeżywała bóle rodzenia przy krzyżu. Czytamy u Łukasza: „A Twoją duszę miecz przeniknie” [Łk 2, 35]. Ból innych niewiast zlokalizowany jest w ciele, Maryi natomiast w sercu; ból tamtych jest owocem grzechu, tej zaś bólem współcierpienia i miłości. [...] I podobnie jak Ewa jest matką [...] nas wszystkich, tak lud chrześcijański ma za matkę Dziewicę.

Przekład o. Maurycy Stanisław Wszolek

Św. Augustyn († 430), *O porządku* XI 34, XIV 41-XV 42, XIX 51:

W dziełach wybudowanych ręką ludzką fałszywa proporcja poszczególnych części [...] krzywdę – że tak powiem – wyrządza wzrokowi. Mamy tu za to trzy okna, jedno pośrodku, dwa pozostałe po obu stronach; rozmieszczone w równych odstępach [...]; jest rzeczą jasną i nie trzeba dużo o tym mówić, że sprawia nam to przyjemność, kiedy się im bacznie przyglądamy, i że ten widok aż porzywa. [...]

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

To samo zjawisko występuje szeroko i pojawia się prawie we wszystkich sztukach i dziełach ludzkich.

[...] pojął rozum, że czy to w rytmie, czy w samej modulacji tonów rządzą liczby i że cała doskonałość utworu jest ich dziełem. Zbadał więc dokładnie naturę liczb; odkrył, że są one boskie i wieczne [...].

Następnie przeniósł się rozum w dziedzinę zmysłu wzroku i rozglądając się po niebie i ziemi, dostrzegł, że podoba mu się tylko piękno, w pięknie zaś – kształty, w kształtach proporcje, a w proporcjach – liczby.

[...] jeżeli dusza skupi się i uporządkuje, stanie się jednolita i piękna, wtedy odważy się podnieść wzrok na Boga, źródło, z którego tryska wszelka prawda, i Ojca prawdy. [...], sływa na nas obietnica, że będziemy oglądać Najwyższe Piękno, którego naśladownictwem jest wszelkie inne piękno i w porównaniu z którym wszystko inne jest szpetotą.

Przekład Józef Modrzejewski

Św. Augustyn, *O Trójcy Świętej* IV 6, 10:

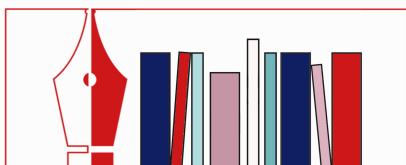
[...] od chwili śmierci aż do poranka Zmartwychwstania upłynęło godzin czterdzieści [...]. Liczbie tej odpowiada również czterdzieści dni ziemskiego życia Zbawiciela po Zmartwychwstaniu. Liczba czterdzieści jest bardzo częsta w Piśmie św. dla wskazania na tajemnice doskonałości w czterech częściach świata. Liczba dziesięć także zawiera w sobie pewną doskonałość, a pomnożona przez cztery, daje czterdzieści.

Od wieczora, gdy Pana złożono do grobu, aż do poranka Zmartwychwstania upłynęło trzydzieści sześć godzin, która to liczba jest kwadratem sześciu. A to odnosi się do stosunku między pojedynczym a podwójnym, w którym to związku jest największa harmonia. Dwanaście bowiem tak się ma do dwudziestu czterech, jak jeden do dwóch, a zsumowane razem dają trzydzieści sześć, to jest noc jedną, jeden dzień i jedną noc. [...]

Dlaczego Księgi Święte podają te liczby? – Mógłby ktoś wskazać inne od wymienionych przeze mnie racji, albo równie prawdopodobne, albo lepsze.

Ale nikt chyba nie będzie na tyle niedorzeczny, by utrzymywać, że obecność tych liczb w Piśmie św. jest bez znaczenia i że ich wymienianie jest pozbawione racji mistycznych.

Przekład Maria Stokowska

LEKCJE O CZŁOWIEKU
Klasyka na nowo odczytana

III. ANALIZA

Bogurodzica

Bogurodzica dziewica, Bogiem sławiena Maryja,
U twego Syna Gospodzina matko zwolena, Maryja!
Zyszcz ji nam, spu<ś>ć ji nam.

Kyrieleison.

Twego dzieła Krzciciela, Bożycze,
Usłysz głosy, napetń myśli człowiecze,
Słysz modlitwę, jaż nosimy,
A dać raczy, jegoż prosimy:
A na świecie zbożny pobyt,
Po żywocie ra<j>ski przebyt.

Kyrieleison.

Proporcje liczby wersów w strofach *Bogurodzicy*

Bogurodzica dziewica, Bogiem sławiena Maryja,
U twego Syna Gospodzina matko zwolena, Maryja!
Zyszcz ji nam, spu<ś>ć ji nam.

Kyrieleison.

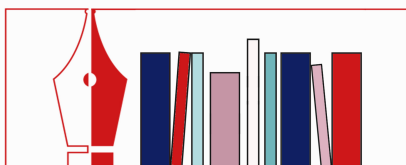

FUNDACJA
JĘZYKA POLSKIEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

Twego dzieła Krzciciela, Bożycze,
Usłysz głosy, napętni myśli człowiecze,
Słysz modlitwę, jaż nosimy,

A dać raczy, jegoż prosimy:
A na świecie zbożny pobyt,
Po żywocie ra<j>ski przebyt.
Kyrieleison.

Proporcje liczby wersów zawierających apostrofy

Bogurodzica dziewica, Bogiem sławiona Maryja,
U twego Syna Gospodzina matko zwolena, Maryja!
Zyszcz ji nam, spu<ś>ć ji nam.
Kyrieleison.

Twego dzieła Krzciciela, Bożycze,
Usłysz głosy, napętni myśli człowiecze,
Słysz modlitwę, jaż nosimy,
A dać raczy, jegoż prosimy:
A na świecie zbożny pobyt,
Po żywocie ra<j>ski przebyt.
Kyrieleison.

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

Proporcje liczby próśb w obu strofach

Bogurodzica dziewica, Bogiem sławiena Maryja,
U twego Syna Gospodzina matko zwolena, Maryja!

Zyszcz ji nam, **spu<ś>ć** ji nam.

Kyrieleison.

Twego dzieła Krzciciela, Bożycze,
Usłysz głosy, **napełń** myśli człowiecze,
Słysz modlitwę, jaż nosimy,
A **dać raczy**, jegoż prosimy:
A na świecie zbożny pobyt,
Po żywocie ra<j>ski przebyt.

Kyrieleison.

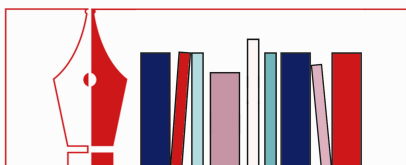
Słowo *Bóg* w obu strofach pieśni

Bogurodzica dziewica, **Bogiem** sławiena Maryja,
U twego Syna Gospodzina matko zwolena, Maryja!
Zyszcz ji nam, spu<ś>ć ji nam.

Kyrieleison.

Twego dzieła Krzciciela,,
Usłysz głosy, napełń myśli człowiecze,
Słysz modlitwę, jaż nosimy,
A dać raczy, jegoż prosimy:
A na świecie zbożny pobyt,
Po żywocie ra<j>ski przebyt.

Kyrieleison.

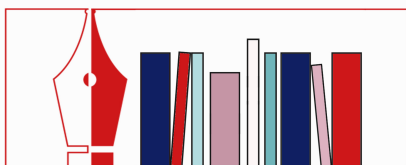
LEKCJE O CZŁOWIEKU
Klasyka na nowo odczytana
LAMENT ŚWIĘTOKRZYŃSKI

Posłuchajcie, bracia miła,
Kćć wam skorzyć krwawą głowę;
Usłyszycie moj zamętek,
Jen mi się zstał w Wielki Piątek.

5 Pożałuj mię, stary, młody,
Boć mi przyszył krwawe gody:
Jednegociem Syna miała
I tegociem ożała.

Zamęt ciężki dostał się mie, ubogiej żenie,
10 Widzęć rozkrwawione me miłe narodzenie;
Ciężka moja chwila, krwawa godzina,
Widzęć niewiernego Żydowina,
Iż on bije, męczy mego miłego Syna.

Synku miły i wybrany,
15 Rozdziel z matką swoją rany;
A wszakom cię, Synku miły, w swem sercu nosiła,
A takżeż tobie wiernie służyła.
Przemow k matce, bych się ucieszyła,
Bo już jidziesz ode mnie, moja nadzieja miła.

LEKCJE O CZŁOWIEKU

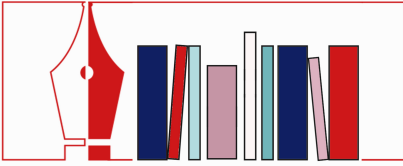
Klasyka na nowo odczytana

20 Synku, bych cię nisko miała,
 Niecoć bych ci wspomagała:
 Twoja głowka krzywo wisa, tęc bych ja podparła;
 Krew po tobie płynie, tęc bych ja utarła;
 Picia wołasz, piciać bych ci dała,
 25 Ale nie lza dosiãc twego świętego ciała.

O anjele Gabriele,
 Gdzie jest ono twe wiesiele,
 Cożeś mi go obiecował tako barzo wiele,
 A rzekęcy: „Panno, pełna jeś miłości!”
 30 A ja pełna smutku i żałości.
 Sprochniało we mnie ciało i moje wszytki kości.

Proścież Boga, wy miłe i żądne maciory,
 By wam nad dziatkami nie były takie to pozory,
 Jele ja nieboga ninie dziś zeźrzała
 35 Nad swym, nad miłym Synem krasnym,
 Iż on cirpi męki nie będąc w żadnej winie.

Nie mam ani będę mieć jinego,
 Jedno ciebie, Synu, na krzyżu rozbitego.

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

Lament świętokrzyski – symetria we wstępie

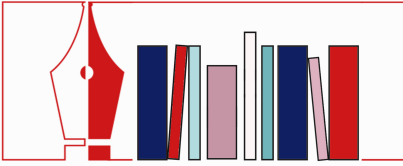
1. **Posłuchajcie, bracia miła,**
Kćć wam skorzyć **krwawą głowę;**
 2. **Ułyszycie** moj zamętek,
Jen mi się <z>stał w Wielki Piątek.
 3. **Pożaluj mię, stary, młody,**
Boć mi przyszył **krwawe gody.**
- [w. 1-6]

Lament świętokrzyski – symetria w części głównej

Jednegociem Syna miała
I tegociem ożalała.

Zamęt ciężki dostał się mie, ubogiej żenie,
Widzieć rozkrwawione me miłe narodzenie;
Ciężka moja chwila, krwawa godzina,
Widzieć niewiernego Żydowina,
Iż on bije, męczy mego miłego Syna.

Synku miły i wybrany,
Rozdziel z matką swoją rany;
A wszakom cię, Synku miły, w swem sercu nosiła,
A takżeż tobie wiernie służyła.
Przemow k matce, bych się ucieszyła,
Bo już jidziesz ode mnie, moja nadzieja miła.

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

Synku, bych cię nisko miała,
 Niecoć bych ci wspomagała:
 Twoja główka krzywo wisa, tęć bych ja podparła;
 Krew po tobie płynie, tęć bych ja utarła;
 Picia wołasz, piciać bych ci dała,
 Ale nie lza dosiąć twego świętego ciała.

O anjele Gabriele,
 Gdzie jest ono tve wiesiele,
 Cożeś mi go obiecował tako barzo wiele,
 A rzekęcy: „Panno, pełna jeś miłości!”
 A ja pełna smutku i żałości.
 Sprochniało we mnie ciało i moje wszytki kości.

Proścież Boga, wy miłe i żądne maciory,
 By wam nad dziatkami nie były takie to pozory,
 Jele ja nieboga ninie dziś zeźrzała
 Nad swym, nad miłym Synem krasnym,
 Iż on cirpi męki nie będąc w żadnej winie.

Nie mam ani będę mieć jinego,
 Jedno ciebie, Synu, na krzyżu rozbitego.

[w. 7-38]

Lament świętokrzyski – symbolika liczbowa i symetria słów Syn oraz Synek

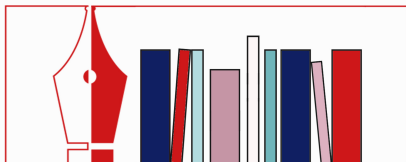
Syn (w. 7)

Syn (w. 13)

Synek (w. 14)

Synek (w. 16)

Synek (w. 20)

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

Syn (w. 35)

Syn (w. 38)

IV. Bibliografia (wybór)

1. Źródła

Bogurodzica

http://staropolska.pl/sredniowiecze/poezja_religijna/bogurodzica/bogurodzica.html

Lament świętokrzyski

http://staropolska.pl/sredniowiecze/poezja_religijna/posluchajcie.html

Bogurodzica w wykonaniu scholi benedyktyńców tyńskich:

<https://youtu.be/0Xj6DATrJOc>

2. Opracowania

O Bogurodzicy

Antoni Czyż, „Bogurodzica” – między Wschodem a Zachodem. Kilka myśli o duchowej jedności Europy [w:] tegoż, *Światło i słowo. Egzystencjalne czytanie tekstów dawnych*. Warszawa 1995.

Paweł Gancarczyk, *Spory wokół melodii Bogurodzicy* (2020). Tekst online:

<http://blog.polona.pl/2020/04/spory-wokol-melodii-bogurodzicy/>

Mirosław Lenart, *Kyrie, eleison!* [w:] tegoż, *Miles pius et iustus. Żołnierz chrześcijański katolickiej wiary w kulturze i piśmiennictwie dawnej Rzeczypospolitej (XVI–XVIII w.)*. Warszawa 2009. Tekst dostępny online:

<http://www.staropolska.pl/sredniowiecze/opracowania/Lenart.html>

Marzena Matla, *Carmen patrium Bogurodzica — czas powstania, kontekst historyczny i inspiracje*. „Kwartalnik Historyczny” CXXII (2015), nr 1. Tekst dostępny online:

<https://rcin.org.pl/ihpan/dlibra/publication/77085/edition/56710/content>

Roman Mazurkiewicz, *Deesis. Idea wstawiennictwa Bogurodzicy i św. Jana Chrzyciela w kulturze średniowiecznej*. Wyd. 3. Kraków 2012.

Roman Mazurkiewicz, Zofia Wanicowa, *Dlaczego Bogurodzicę śpiewano w liturgicznym okresie Bożego Narodzenia?* „Pamiętnik Literacki” XCVI (2005), z. 2. Tekst dostępny online:

http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej/

[Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r2005-t96-n2/](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r2005-t96-n2/)

[Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r2005-t96-n2-s25-41/](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r2005-t96-n2-s25-41/)

[Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r2005-t96-n2-s25-41.pdf](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r2005-t96-n2-s25-41.pdf)

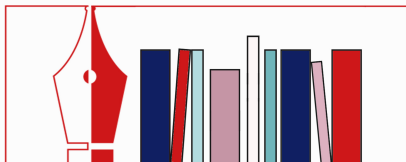

FUNDACJA
JĘZYKA POLSKIEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

LEKCJE O CZŁOWIEKU

Klasyka na nowo odczytana

O Lamencie świętokrzyskim

Sante Graciotti, „Lament świętokrzyski” a średniowieczna tradycja „Planctus Beatae Mariae Virginis” [w zbiorze:] *Od „Lamentu świętokrzyskiego” do „Adona”*. Włoskie studia o literaturze staropolskiej. Pod redakcją G. Brogi Bercoff i T. Michałowskiej. Warszawa 1995.

Ewa Ostrowska, „Posłuchajcie bracia miła” (Artyzm kompozycji i języka pieśni), [w:] *też*, *Z dziejów języka polskiego i jego piękna. Studia i szkice*, Kraków 1978.

Jerzy Pietrkiewicz, *Jednoczesność w sekwencji. Model czasowy średniowiecznego utworu poetyckiego*, [w:] *też*, *Literatura polska w perspektywie europejskiej: studia i szkice*, tłum. A. Olszewska-Marcinkiewicz, I. Sieradzki, Warszawa 1986.

Paweł Stępień, *Chaos i ład. „Lament świętokrzyski”* [w:] *też*, *Z literatury religijnej polskiego średniowiecza. Studia o czterech tekstach: „Kazanie na dzień św. Katarzyny”, „Legenda o św. Aleksym”, „Lament świętokrzyski”, „Żołtarz Jezusow”*. Warszawa 2003, s. 221-257. Tekst dostępny online:

http://otworzksiazke.pl/images/ksiazki/z_literatury_religijnej_polskiego_sredniowiecza/z_literatury_religijnej_polskiego_sredniowiecza.pdf

FUNDACJA
JĘZYKA POLSKIEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”